

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Κοινωνιολογία του Πολιτισμού

Ενότητα 8: Η Σχολή της Φρανκφούρτης και η Κριτική Θεωρία

Επικ. Καθηγητής: Νίκος Φωτόπουλος

e-mail: nfotopoulos@uowm.gr

Τηλ. Επικοινωνίας: 23850-55150

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιγραφή ενότητας (1/2)

- Αναλυτική περιγραφή.
- Λέξεις- κλειδιά.
- Χαρακτηριστικά του σύγχρονου κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου.
- Τέχνη & κουλτούρα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης προς μια “διεθνή των outsiders”.
- Αυτονομία της πολιτισμικής παραγωγής.

Περιγραφή ενότητας (2/2)

- Πολιτισμός και αγορά.
- Τέχνη και κοινωνία.
- Η κριτική της τέχνης.
- Τέχνη και αλλοτρίωση.
- Η Σχολή της Φρανκφούρτης και η Κριτική Θεωρία.

Η Σχολή της Φρανκφούρτης και η Κριτική Θεωρία

Βασικοί Εκπρόσωποι

- Max Horkheimer.
- Theodor Adorno.
- Walter Benjamin.
- Herbert Marcuse.
- Jurgen Habermas.

Ιστορικό πλαίσιο εμφάνισης

- 1920 ίδρυση Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών & «Περιοδικό για την Κοινωνική έρευνα».
- Αιματηρή καταστολή της γερμανικής επανάστασης.
- Οικονομική κρίση του 1929.
- Σταθεροποίηση της σταλινικής γραφειοκρατίας.
- Άνοδος του φασισμού.
- Β' παγκόσμιος πόλεμος.

Τάσεις, θεματικές, επιρροές, στοχεύσεις

- Επιρροή από τη νεωτερική παράδοση: (Καντ, Χέγκελ, Μαρξ,).
- Φρόιντ, Ράιχ :
 - Φροϋδομαρξισμός κριτική στο θετικισμό και τον ποσοτικό εμπειρισμό.
 - Κριτική στην παραδοσιακή νεωτερική σκέψη.
 - Κριτική στη μαρξιστική ανάλυση (μέρος του εργαλειακού λόγου).
 - στόχος:
 - Η ριζοσπαστική σκέψη.
 - Μια νέα φιλοσοφία της κοινωνίας.
 - Η συγκρότηση μιας νέας ορθολογικότητας (ο ορθός Λόγος όχι ως εργαλείο χειραγώγησης αλλά ως πράξη απελευθέρωσης).

Η μεθοδολογία της Σχολής

- Συνέχεια της χεγκελιανής διαλεκτικής.
- Διαλεκτική - αρνητική διαλεκτική.
- Βασίζεται στη θεωρητικοποίηση της σχέσης (αντικείμενο - υποκείμενο).
- Ολιστική προσέγγιση.
- Κριτική ανάλυση και προσέγγιση του Λόγου.

Σημαντικές επεξεργασίες γύρω από την προβληματική της σχολής

- Η έκφραση σε φιλοσοφικό και θεωρητικό επίπεδο των μετασχηματισμών της κοινωνίας.
- Δημιουργία ενός «άλλου Λόγου».
- Η προσπάθεια για μη εργαλειοποίηση (χειραφέτηση) του Λόγου.
- Εναντίον της κυρίαρχης ιδεολογίας (ψευδούς συνείδησης).

Κριτική (1/2)

- Στο ναζισμό-σταλινισμό.
- Στην καταναλωτική κοινωνία (κοινωνία της αφθονίας).
- Στη μαζική κοινωνία.
- Στην πολιτιστική βιομηχανία.
- Στη μαζική κουλτούρα.

Κριτική (2/2)

- Κριτική στην τέχνη και την κουλτούρα (η τέχνη χάνει τον ανατρεπτικό της ρόλο και ο εκδημοκρατισμός της κουλτούρας δεν λειτουργεί απελευθερωτικά).
- Κριτική στην καταφατική κουλτούρα (η κουλτούρα που συνηγορεί στην κυρίαρχη ιδεολογία και αναπαράγει το κυρίαρχο status quo).

Όρια και τα αδιέξοδα της Σχολής

- Διαπίστωση της έλλειψης επαναστατικού υποκειμένου.
- Κρίση του Μαρξισμού και της επαναστατικής θεωρίας.
- Απογοήτευση και εσωστρέφεια.
- Στροφή σε υποκειμενικού τύπου αναζητήσεις.
- Θεωρητικά αδιέξοδα και άρνηση της αναζήτησης διεξόδου.

Η διαφοροποίηση του Μαρκούζε

- Απορρίπτει την εργατική τάξη ως συλλογικό επαναστατικό υποκείμενο.
- Επιχειρεί την προοπτική της μεγάλης Άρνησης.
- Αναζητά εναγωνίως ένα πολιτικό ρεαλιστικό σχέδιο υπέρβασης.
- Στρέφεται στα κοινωνικά κινήματα της εποχής (άστεγοι, άνεργοι, φεμινιστικό και αντιπολεμικό, κίνημα, εθνικοαπλευθερωτικά κινήματα στον τρίτο κόσμο).

Η επικαιρότητα της σχολής (1/2)

- Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης:
 - Αποϊδεολογικοποίηση,
 - μαζικοποίηση, μιντιοκρατία,
 - πολιτισμική κρίση,
 - αποικιοποίηση του βιοκόσμου από τις οικονομικές και πολιτικές elite.

Η επικαιρότητα της σχολής (2/2)

- Κριτική Θεωρία:
 - Παραμένει μοντέρνα και επίκαιρη.
 - Μπορεί να αποτελέσει βάση θεωρητικού διαλόγου για κρίσιμα ζητήματα.
 - Μπορεί να νοηματοδοτήσει ένα νέο κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό πρόταγμα επαναπροσδιορισμού της κοινωνικής πραγματικότητας.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Φωτόπουλος Νίκος. «Κοινωνιολογία του Πολιτισμού». Έκδοση: 1.0. Φλώρινα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.uowm.gr/courses/NURED269/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

